Suriye Göçmeni Öğrencilerin Yer Aldığı Sınıflarda Fen Bilimleri Öğretimi Sürecine Ait Görüşler

Kevser Arslan
Yıldız Teknik Üniversitesi

Aslı Gorgulu
Yıldız Teknik Üniversitesi

ÖZET

Problem Durumu

Ülkemizde, göçmenler konusu her geçen gün daha da gündeme gelmektedir. Türkiye'nin göç alan ülkelerden biri olması ve göç hareketleri sebebiyle eğitim politikalarının etkilenmiş olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Şimşek & Kula, 2018). Ülkemizde yaşayan göçmenler arasında çocukların eğitimlerine ait süreçler, odak noktası halini almaktadır. Göçmen ve mülteci entegrasyonunda eğitim etkili bir araç olarak görülmekte ve başarılı bir şekilde yerine getirildiğinde topluma sosyal ve yapısal entegrasyonun güçlendirilmesi fayda sağlayabilmektedir (Çelik& İçduygu, 2019).Bireylerin toplum içine uyum göstermeleri, eğitim sürecinde aktif olmaları, akranlarıyla iletişim kurma becerileri öğretim süreclerini etkileyebilmektedirler (Üstündağ Şener & Başkan, 2021). Bu anlamda, ülkemizde süreklilik sağlayan göç hareketlerinin eğitim düzeni ve gidişatı üzerinde önemli girdi ve çıktı oluşturduğunı ifade etmek mümkündür.

2011 yılı itibariyle Süriyeli vatandaşların ülkelerinde yaşanmış olan iç savaş ve karışıklıklar, ülke düzeninde birçok sorunu beraberinde getirerek, bireyleri en temel ihtiyaçlarını yerine getiremeyecek bir durumla karşı karşıya bırakmıştır. Bu durum komşu ülke olan Türkiye'ye doğru kitlesel yoğun göç akımlarını başlatmıştır (Agcadağ Çelik, 2019).Türkiye, iç savaş gerekçesiyleülkelerinden ayrılmak zorunluluğu yaşayan çok sayıda Suriye vatandaşına ev sahipliği yapmaktadır (Atalay, Kılıç, Anılan, Anılan & Anagün, 2022).Göç deneyimi, travmatik durumlarla karşı karşıya kalmış ve alıştıkları ülkelerden uzaklaşmak zorunda kalan çocuklar için özelliklezorlu bir süreçtir.

Ülkemize gelen ve ne kadar süre yaşayacağı belli olmayan Suriyeli göçmenlerin yaklaşık olarak çoğununokul çağında bulunan çocuklardan oluşması, bu konunun üzerine düşülmesi gerektiğini göstermektedir (Eren, 2019). Her geçen gün arttığı öne sürülen göçmenlerin eğitime dahil edilebilme süreci sancılı geçebilmektedir. Farklı kültürlerin oluşturabileceği sınıf ortamını yönetmek ve karşılaşılan güçlükler ile baş etme süreci bir mücadele gerektirebilir (Börü &Boyacı, 2016).Okul ve sınıf ortamında öğrenim gören göçmen öğrencilere yönelikbirçok problemle karşı karşıya kalındığını vurgulayan çalışmalara alan yazında rastlanmaktadır (Arslan & Uslu, 2020; Atalay vd.,2022; Börü & Boyacı, 2016; Çelik &İçduygu, 2019; Eren, 2019; Karabenick & Phyllis, 2004; Karslı-Çalamak & Kılınç, 2021; Özcan, 2018; Şahin, 2020; Şeker & Aslan, 2015). Hem eğitimci hem öğrenen açısından önemli bir konumda olan göçmen eğitimi dikkate alınması gereken konulardan biridir ve bu çalışmada, Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda fen öğretimi sürecine ait görüşlerin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmada, bireylerin veya grupların bir sosyal veya insan sorununa yönelik anlamlarını kendine özgü metotlarla sorgulayan nitel araştırma yöntemi kullanılarak, çalışma bu yöntem çerçevesinde yapılandırılmıştır(Creswell, 2018). Bu doğrultuda Süriyeli göçmen öğrencilerin fen öğretimi sürecine ilişkin görüşleri ortaya konulmaya çalışılması amaçlanması gerekçesiyle fenemoloji tercih edilmiştir. Yabancıolmayan aynı zamanda da tam olarak anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalarda fenemoloji modeli uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım & Şimşek, 2018). Araştırmanın katılımcılarını, 2021–2022 eğitim-öğretim yılı içerisinde İstanbul'da yer alan devlet okullarında öğrenim gören 5 öğrenci ve 5 fen bilimleri öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklemesi türü seçilmiştir.,Mevcut örnekleme yönteminin araştırmacı tarafından oluşturulan veya daha önceden oluşturulmuş ölçüt ya da ölçütleri karşılayan çalışma grubuyla çalışmayı amaçlaması önemlidir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Katılımcı öğrenciler; Ö1, Ö2,… ; katılımcı fen öğretmenleri FÖ1, FÖ2,... ise şeklinde kodlanmışlardır. "Ö" öğrenci; "FÖ" fen bilimleri öğretmeni kelimesini ifade etmektedir.

Araştırma verileri, görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Fenemoloji araştırmalarında katılımcıların araştırılan olguyla ilgili yaşanmış deneyimlerini açıkça ifade edebilmeleri için görüşme tekniği kullanılması uygun görülmektedir (Creswell, 2018). Yarı yapılandırılmış görüşme formundan faydalınılarak görüşmeler yapılmıştır. Veri toplama aşamasından önce katılımcılara yöneltilecek soruları içeren görüşme formu, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve uzman görüşü alındıktan ve son hali alınan dönütler doğrultusunda şekillendirildikten sonra kullanılmıştır. İki bölümden meydana gelen görüşme formunun ilk bölümünde katılımcıların cinsiyet, yaş ve öğrenim durumlarına ilişkin demografik bilgileri yer alırken; ikinci bölümünde ise amaca ilişkin görüşleri saptamayı hedefleyen beş soru yer almaktadır.

Görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Nitel verilerin analiz edilmesindeki süreç, analiz edilmek üzere hazırlanan verilerin düzenli bir biçimde toplanıp bir araya getirilmesiyle başlamaktadır. Sonraki aşamada toplanmış olan verilerin incelenmesine geçirilerek, belirli kodlar altında ayrıştırılarak tablolar halinde sunulması esasına dayanır (Creswell, 2013). Katılımcıların ses kayıtları, araştırmacı tarafından deşifre edilerek, hiçbir düzeltme olmadan aynı şekilde yazıya geçirilmiş, verilerle kodlar oluşturulmuştur. Bu doğrultuda her bir görüş incelenmiş, benzer görüşler bir araya getirilmiş, benzer özelliklerine ilişkin genel çerçeveden bakmayı sağlayan serbest kodlar oluşturulmuştur. Yapılan kodlama sonucunda ortaya çıkan verilerde frekans analizi kullanılmıştır. Bu analiz sonrası ise araştırma problemine dönük olarak belirlenmiş olan alt problemler esas alınarak bulgu sunumu yapılmıştır. Çalışmada görüşmelerle ulaşılan veriler yorumlanmış ve görüşmelerden alıntılar yapılarak bu yorumlar desteklenmiştir.Görüşme veri analizi sonucunda oluşturulan kategoriler için güvenirlik hesaplaması Miles ve Huberman'ın (2016) güvenirlik formülü kullanılarak hesaplanmıştır ve hesaplanan ortalama değer %95 olarak elde edilmiştir.Tablo biçiminde sunulan verilerin altına açıklamalar yapılmış ve öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Çalışmada Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda fen öğretimi sürecine ait görüşleri ortaya konulmuştur. Öğrencilerin en önde gelen olumsuz durumun yaşadıkları dil problemleri olduğu tespit edilmiştir. Gençoğlu (2021) çalışmalarında benzer biçimde Süriyeli çocukların uyum göstermelerinde dilsel sorunlar yaşamaları önde geldiğini ifade etmektedir. Özellikle fen bilimleri alanına ait soyut kavramların onlara yabancı ve farklı gelebilmesi bu sorunu daha da ön plana çıkarabilmektedir. Diğer yandan alan yazında birçok çalışma göçmen öğrencilerde dil problemleri ve buna dayalı iletişimsel problemlerin ders sürecini etkilemiş olduğu vurgulamaktadır (Arslan & Uslu, 2020; Atalay vd., 2022; Başar, Akan & Çiftçi, 2018; Baysal. & Çimşir, 2020; Erdem, 2017).

Araştırma bağlamında Suriyeli öğrencilerin yaş ölçütü arka plana alınarak, bazı durumlarda yaşı küçük öğrenciler yüksek seviyeli sınıflara; bazı durumlarda ise büyük öğrencilerin düşük seviyeli sınıflara yerleştirildiği sonuçları göze çarpmaktadır. Bu noktada henüz gerekli hazırbulunuşluğu göstermeyen öğrencilerin uygun olmayan sınıflarda fen öğrenimi gördüğü çıkarımı yapılabilmektedir. Aynı şekilde Agcadağ Çelik (2019), yaş kriterini göz ardı ederek sınıflara öğrencileri yerleştirdiklerini problemini çalışmasında ortaya çıkarmıştır. Şahin ve Doğan (2018) tarafından Suriyeli öğrencilerin fen bilimleri dersinin öğretimi sürecinde dil problemi yaşadıkları, materyallerin onlar için olduğu ve fen bilimleri dersinin kazanımlarının bireyler açısından ağır olduğu bulgularını ortaya konulmuş olması, mevcut çalışmamıza ciddi boyutta dayanak sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Göçmen, Suriyeli Öğrenciler, Fen Öğretimi, Görüş

Kaynakça

Agcadağ Çelik, İ. (2019). Sınıf öğretmenleri gözünden Suriyeli mülteci çocuklar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 12(66), 662-680.

Arslan, Ü. G., & Uslu, F. (2020). Türkiye'de ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören göçmen öğrencilerin öğrenim sürecinde yaşadıkları zorluklar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 203-216.

Atalay, N., Kılıç, Z., Anılan, B., Anılan, H., &Anagün, S. Ş. (2022). Suriyeli mülteci çocukların Türk okullarındaki eğitimleri: ilkokul öğretmenlerinin deneyimleri. *Journal of Qualitative Research in Education,* 29, 264-282.

Başar, M., Akan, D., & Çiftçi, M. (2018). Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1571-1578.

Baysal, Z. N., & Çimşir, S. (2020). Türkiye'ye Göç ile Gelen Uluslararası İlkokul Öğrencilerinin Kendi Perspektiflerinden Okulda Arkadaşlarıyla Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri . Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 3 (2) , 71-87.

Börü, N., & Boyaci, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarinda karşilaştiklari sorunlar: Eskişehir ili örneği. *Electronic Turkish Studies, 11*(14).

Çelik, Ç., & İçduygu, A. (2019). Schools and refugee children: The case of Syrians in Turkey. *International Migration, 57*(2), 253-267.

Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1(1), 26-42.

Eren, Z. (2019). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre göçmen çocukların eğitim sorunları ve çözüm önerileri. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(1), 213-234.

Gençoğlu, C. (2021). Geçici koruma altindaki suriyeli çocuklarin eğitim sürecine katilim ve uyumlarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi , Türkiye'de Ve Dünyada Göçmen Eğitimi*, 281-308.

Karabenick, S. A., & Noda, P. A. C. (2004). Professional development implications of teachers' beliefs and attitudes toward English language learners. *Bilingual Research Journal*, 28(1), 55-75.

Karslı-Calamak, E., & Kilinc, S. (2021). Becoming the teacher of a refugee child: Teachers' evolving experiences in Turkey. *International Journal of Inclusive Education*, *25*(2), 259-28.

Özcan, AS (2018). Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye'nin Okul Öğrencilere Yönelik Eğitim Politikası . *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 4 (1) , 17-29 .

Şahin, H. (2020). Göç olgusu, mülteci çocukların eğitimi ve Suriyeli mülteci çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 377-394.

Şahin, M., & Doğan, Y. (2018). Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Fen Bilimleri öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Nitel bir çalışma. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi,* 1(1), 13-33.

Şeker, B. D., & Aslan, Z. (2015). Refugee Children in the Educational Process: An Social Psychological Assessment. *Journal of Theoretical Educational Science*, 8(1), 86-105.

Şimşek, H., & Kula, S. S. (2018). Türkiye'nin göçmen politikasinda ihmal edilen boyut: eğitsel uyum programı.*Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 2 (2) , 5-21.

Üstündağ Şener, N. & Başkan, Z. (2021). Sosyal bilgiler dersinde geçen kavramlara yönelik mülteci öğrencilerin algıları. *Milli Eğitim Dergisi, Türkiye'de ve dünyada göçmen eğitimi,* 595-612 .